

Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія

РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

*Матеріали навчально-наукової конференції
міжнародною участю
25 березня 2021 року*

ПОЛТАВА – 2021

список використаних джерел;

короткі висновки з усього сказаного;

роздатковий матеріал – має забезпечувати ту ж глибину й охоплення, що й живий виступ: люди більше довіряють тому, що вони можуть забрати з собою, ніж зникаючим зображенням, словам і слайдам, які забуваються, а роздатковий матеріал залишається постійним відчутним нагадуванням; роздатковий матеріал важливо роздавати в кінці презентації, він має відрізнятися від слайдів і бути інформативнішим.

Тема доповіді узгоджується з викладачем і відповідає темі навчального заняття. Матеріали для підготовки до нього мають відповідати науково-методичним вимогам і бути вказані в доповіді. Необхідно дотримуватися регламенту, обумовленого при отриманні завдання. Ілюстрації мають бути достатніми, але не надмірними.

Робота над доповіддю-презентацією сприяє відпрацюванню вміння самостійно узагальнювати матеріал і робити висновки, орієнтуватися в матеріалі й відповідати на додаткові запитання слухачів; формує навички ораторства, уміння проводити диспут. Доповідачі мають знати й уміти: повідомляти нову інформацію, використовувати технічні засоби, добре орієнтуватися в темі всього семінарського заняття, дискутувати і швидко відповідати на поставлені запитання, чітко виконувати встановлений регламент (не більше 10 хвилин), мати уявлення про композиційну структуру доповіді та ін. Семінарські заняття на кафедрі відбуваються з використанням підготовлених інтернами презентацій, обов'язковим їх обговорення і широкою дискусією за темою семінару.

Отже, для майбутнього лікаря-стоматолога важливо не лише осмислити й засвоїти інформацію, а й оволодіти протягом навчання методами її поглиблення, оновлення і творчого засвоєння. Усі форми й види самостійної роботи мають, крім навчальних, вирішувати питання саморозвитку й самовдосконалення особистості, готувати лікарів-інтернів до майбутньої професійної діяльності. Ця робота дозволяє підготувати інтернів до пошуку шляхів виходу зі складних особистих професійних ситуацій, до самостійної фахової діяльності.

Список використаної літератури

- Поліщук Т.В. Дистанційна освіта лікарів-стоматологів на післядипломному етапі / Т. В. Поліщук, В. П. Труфанова, А. І. Падалка [та ін.] // Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2015. – С. 196-197.
- Шешукова О. В. Інновації в організації самостійної роботи лікарів-інтернів на кафедрі дитячої стоматології факультету післядипломної освіти / О. В. Шешукова, А. І. Падалка, В. П. Труфанова [та ін.] // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – С. 188-189.
- Шешукова О. В. Реалізація принципів навчання лікарів-стоматологів на післядипломному етапі / О. В. Шешукова, А. І. Падалка, В. П. Труфанова // Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2014. – С. 245-247.

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ І КУРСАНТІВ

Потяженко М.М., Кітура О.Є., Соколюк Н.Л., Люлька Н.О., Настрога Т.В., Невоїт Г.В.

Українська медична стоматологічна академія

Висвітлено методи дистанційного навчання, які застосовуються на кафедрі внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів задля засвоєння теоретичних знань і опанування практичних навичок і вмінь в умовах пандемії коронавірусної інфекції.

Ключові слова: дистанційне навчання, післядипломна освіта, телемедицина, інтернатура, CoViD-19.

The authors describe methods of distance learning, which are used at the Department of Internal Medicine and Emergency Medicine to obtain theoretical knowledge and master practical skills and abilities in a pandemic of coronavirus infection.

Key words: distance learning, postgraduate education, telemedicine, internship, CoViD-19.

Вступ. Останнім часом стрімко розвиваються дистанційні форми навчання, які поєднують елементи очного, очно-заочного, заочного й вечірнього навчання на основі нових інформаційних технологій і систем мультимедіа [4].

Галузь медицини, яка використовує телекомунікаційні й електронні інформаційні технології, – це телемедицина. Вона вже стала рутинним методом надання медичної допомоги на відстані в терапевтичній і хірургічній практиці. Зважаючи на ефективність цих технологій, триває їх удосконалення й активне застосування в дистанційному навчанні, особливо в закладах вищої освіти [2].

Використання інноваційних технологій, зокрема навчальних платформ, електронних бібліотек, вебінарів, віртуальних і симуляційних конференцій, майстер-класів, онлайн-тестувань, робить доступним якісне навчання для всіх. Індивідуальний темп і гнучкість навчання уможливають здобування знань без відриву від основного місця роботи в зручний час і без зайвих витрат. Мобільність і комфортність – вагомі переваги дистанційних форм навчання [3], але маємо і певні труднощі в розробці ресурсів для забезпечення високоякісного навчання. Ефективність дистанційного навчання може знижуватися внаслідок недостатньо тісної взаємодії між викладачем і учнем, відсутності мотивації й самодисципліни для самостійного навчання, недостатнього технічного оснащення чи низького рівня комп'ютерної грамотності здобувачів освіти [1].

Тому дистанційні форми навчання, прийнятніші для спеціалістів, які вже мають певний рівень знань і прагнуть підвищити свою кваліфікацію [7], широко використовуються в післядипломній освіті.

Досі досить дискусійним залишається питання про використання дистанційних форм навчання в медичних вишах. Медична освіта – одна з небагатьох, яку неможливо здобути заочно. Вона передбачає не тільки засвоєння

певного обсягу знань, а й оволодіння практичними навичками, що можливо за умови тісної співпраці між викладачем і здобувачем освіти біля ліжка хворого. Можливість теоретичної підготовки в дистанційній формі нині вже не викликає сумнівів. Численні дослідження показали високу ефективність використання електронних навчальних систем із засобами візуалізації для успішного засвоєння [6]. А чи можливо навчити майбутнього лікаря клінічного мислення на відстані?

Для медичної післядипломної освіти важливі високий ступінь відповідальності, сильна мотивація до вдосконалення знань і вмінь. Ця освітня система спрямована на вдосконалення теоретичних і практичних навичок випускників медичних ЗВО, підвищення ступеня їхньої готовності до самостійної професійної діяльності, поглиблення знань за обраною спеціальністю, на обмін досвідом між колегами відповідної спеціальності [5]. Тому впровадження інноваційних форм навчання в медичну післядипломну освіту вкрай необхідне.

Сучасні реалії, зумовлені пандемією CoViD-19, дали новий поштовх розвитку дистанційної освіти, спонукаючи до пошуку ефективних методик викладання клінічних дисциплін.

Протягом багатьох десятиліть формувалася система медичної освіти, яка оптимально поєднувала технології засвоєння нової інформації з відпрацюванням практичних навичок. Ураховуючи ефективність такого підходу, на наш погляд, доцільно взяти його за основу, додавши можливості сучасних телекомунікаційних і комп'ютерних технологій. Тому дистанційна освіта в медичних вишах має охоплювати проведення лекцій, семінарських і практичних занять, а також індивідуальні телемедичні консультації.

Мета роботи – проаналізувати досвід застосування дистанційних форм навчання на кафедрі внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів УМСА.

Результати та їх обговорення. Задля забезпечення навчального процесу в умовах дистанційного навчання на кафедрі внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів було створено інформаційно-освітній простір, в якому організована взаємодія всіх учасників освітнього процесу, де відбуваються зберігання й обмін різноманітною освітньою інформацією за допомогою сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Він охоплює веб-сторінку кафедри й систему Zoom, яка забезпечує відеозв'язок з аудиторією в реальному часі. На сторінці кафедри містяться матеріали щодо організації навчального процесу (тематичні плани лекцій, практичних і семінарських занять, розклади, анонси подій). Також розміщено освітні матеріали для підготовки до занять (методичні рекомендації, перелік рекомендованої до вивчення літератури, мультимедійні презентації лекцій, нормативні документи, посилання на бази даних, сайтів, довідкові системи, електронні ресурси). Також сайт містить посилання для переходу на зовнішні інформаційно-освітні ресурси.

Для проведення лекційних, семінарських і практичних занять використовується система Zoom.

На дистанційних лекціях надається базовий тематичний матеріал, який буде детальніше опрацьовано під час семінарів та індивідуально. Викладення лекційного матеріалу супроводжується демонстрацією слайдів, мультимедійних презентацій, відеороликів. Під час лекції слухачі мають можливість бачити й чути лектора, ставити запитання, брати участь у дискусії – таким чином забезпечується зворотний зв'язок з аудиторією, що значно підвищує ефективність лекції.

Натомість семінарське заняття передбачає активніше залучення слухачів. Лікарі-інтерни самостійно готують мультимедійні презентації, доповіді на актуальні питання з конкретної тематики. Zoom забезпечує активне спілкування всіх учасників освітнього процесу.

Практичні заняття за дистанційною формою навчання передбачають телемедичні консультації реальних хворих, клінічні конференції. Телемедичні послуги, відповідно до законодавчих документів, – дистанційні медичні консультації, консиліуми, контроль фізіологічних параметрів організму пацієнта, проведення діагностичних і лікувальних маніпуляцій, обмін результатами обстеження пацієнта, інші медичні послуги, а також медичні відеоконференції, медичні відеосемінари, медичні відеолекції, що відбуваються у вигляді обміну електронними повідомленнями з використанням телекомунікацій.

Дистанційно-діагностичний (телемедичний) центр КУ «Полтавський обласний центр екстреної медицини та медицини катастроф» має можливість отримувати інформацію щодо динаміки стану пацієнта, дистанційно брати участь у обговоренні клінічних випадків, проводити дистанційні (телемедичні) консультації вузькими спеціалістами в територіально віддалених медичних установах, проводити консиліум і приймати рішення щодо лікування при територіальній віддаленості один від одного і від пацієнта; забезпечує навчання й обмін досвідом між лікарями різних лікувальних закладів країни й зарубіжжя шляхом проведення веб-конференцій; надає цілодобовий доступ до архівів у текстовому, аудіо- й відеоформатах (знімки, записи, результати досліджень та оглядів) [8].

На кафедрі внутрішніх хвороб та медицини невідкладних станів для стимуляції самостійної роботи лікарів-інтернів (слухачів) пропонується створення (складання) віртуальної історії хвороби пацієнта з теми практичного заняття. Слід підкреслити, що це інтелектуально фаховий і творчий процес. Для її створення необхідно мати достатній обсяг фахових знань, мати творчий підхід і вміти самостійно або з групою (коли викладач використовує ділову гру як форму розбору матеріалу) знаходити правильне вирішення поставлених завдань [9]. Викладач таким чином може оцінити слухача, який представив певну віртуальну історію хвороби, та інших учасників групи, які брали участь у обговоренні діагностичного й лікувального алгоритмів. На кожному практичному занятті представляється кілька віртуальних історій хвороб різних ступенів складності, ураховуючи індивідуальну підготовленість кожного здобувача освіти й результати базового і проміжних контролів знань. Окрім цього, на практичних заняттях розглядаються тестові завдання, які пропонуються викладачем і/або розроблені слухачами чи лікарями-інтернами.

Зазначимо, що в умовах карантинних обмежень дистанційна форма проведення практичних занять не сприяє повною мірою практичному оволодінню фаховими вміннями й навичками, які передбачені вимогами кваліфікаційної характеристики фахівця з внутрішньої медицини. Медична спеціальність, як жодна інша, потребує щоденного і тривалого безпосереднього фахового контакту й індивідуальної роботи з пацієнтом, при цьому велике значення має психоемоційний вплив (зацікавленість проблемою, співчуття й упевненість у позитивному результаті), який відчуває пацієнт. Дистанційний контакт із лікарем може сприйматися хворими як контакт із бездушною запрограмованою машиною (комп'ютером).

Під час навчання в очній частині інтернатури на практичні заняття відводиться 70% часу. На нашу думку, в умовах пандемії необхідно провести перерозподіл і зменшити цей показник до 50%, збільшивши відсоток лекцій і семінарських занять, а в заочній частині навчання приділяти більше уваги опануванню навичок практичної діяльності лікаря-спеціаліста.

Упроваджуючи дистанційну форму, викладачі кафедри зіткнулися з проблемою об'єктивного й якісного оцінювання індивідуалізованого рівня підготовки і самопідготовки. Здобувач освіти навчається переважно в домашніх умовах, що не відкидає допомоги інших осіб. Крім того, під час трансляції іноді відбувалося виключення певних учасників спілкування в Zoom через перевантаження в системі Інтернету, а можливо, і навмисно (непідготовленість до заняття), що порушувало елементи доброчинності. Під час дистанційного навчання ми мали можливість спостерігати також різні рівні технічного оснащення й комп'ютерної грамотності здобувачів освіти (лікарів - інтернів і лікарів-курсантів). Навчання в домашніх умовах, особливо в присутності дітей, які також перебувають на карантині, стирає грані між навчанням і домашніми справами, змінюючи пріоритети. Особи з низькою самоорганізацією – найбільш «слабка» ланка – потребують постійного безпосереднього контролю викладача, тобто традиційних форм навчання.

За дистанційного навчання відбуваються зміни у виховній роботі. Виховні години також проводилися дистанційно, але не всі питання особистого характеру, з якими звертаються лікарі-інтерни, можна вирішити на відстані.

Отже, дистанційне навчання спонукає лікарів-інтернів до активнішої самостійної роботи над здобуванням знань і опануванням практичних навичок, а головною функцією викладача стає постійний моніторинг освітнього процесу і його своєчасна корекція.

Висновки

Дистанційна освіта – це вимога нашого часу, безсумнівні переваги якої підтверджені багаторічним успішним досвідом застосування за кордоном.

Дистанційне навчання лікарів-інтернів і слухачів-курсантів є ефективним, особливо в поглибленні теоретичних знань. Для оволодіння практичними навичками й уміннями дистанційні форми навчання доцільно органічно поєднувати з класичними формами навчання.

Основними елементами дистанційного навчання стало зближення з практичною діяльністю лікарів (навчання на основі робочої фахової ситуації, залучення до навчального процесу практичного досвіду), а та-кож використання активних методів навчання (групові дискусії, ділові ігри, тренінги, «мозкові штурми»). Разом із тим, оскільки внутрішня медицина є клінічною дисципліною, дистанційну освіту не можна розглядати як пріоритет, а лише як один із сучасних елементів навчання.

Список використаної літератури

- Абдуллаев С.Г. Проблемы оценки эффективности дистанционного обучения / С.Г.Абдуллаев, С.Э.Абасова // Информационные технологии моделирования и управления. — 2009. — № 4(56). — С. 484-492.
- Агранович Н.В. Возможности и эффективность дистанционного обучения в медицине / Н.В. Агранович, А.Б. Ходжаян // Фундаментальные исследования. — 2012. — № 3-3. — С. 545-547.
- Девтерова З.Р. Современные подходы к организации и управлению дистанционным обучением / З.Р.Девтерова // Гуманизация образования. — 2010. — № 1. — С. 58-63.
- Кошелев И.А. Дистанционное образование в системе современного здравоохранения: реальность и перспективы/ И.А. Кошелев // Медицинский альманах. — 2010. — № 1. — С. 48-53.
- Кухаренко В.М. Розвиток дистанційного навчання на сучасному етапі / В.М.Кухаренко, К.Д.Савченко // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць. — 2012. — №2. — С. 117 -121.
- Могильник А.І. Інтерактивні методи навчання в сучасній медичній освіті / А.І. Могильник // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м.Полтава, 19 березня 2020 р. — Полтава, 2020. — С.140-142.
- Мусабекова С.А. О роли дистанционного обучения в системе послевузовского медицинского образования / С.А. Мусабекова, О.А. Костылева, Р.Ж. Ныгызбаева [и др.] // Вестник Карагандинского университета. Серия «Педагогика». — 2017. — № 3(87). — С. 34-41.
- Оксак Г. А. Телемедицина як форма якісного надання медичних послуг / Г.А. Оксак // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. — 2019. — N 2 (80). — С. 115-119.
- Торонченко О.М. Використання симуляційних технологій у системі підготовки студентів закладів вищої медичної освіти / О.М.Торонченко О.М., Л.О. М'якньова // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м.Полтава, 19 березня 2020 р. — Полтава,2020. — С.225-226.